Maa- ja metsätalousministeriö
Ruokaosasto
Lainsäädäntöneuvos Johanna Wallius

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI TILUSTEN RAUHOITTAMISESTA KOTIELÄINTEN VAHINGONTEOLTA ANNETUN LAIN KUMOAMISESTA JA PORONHOITOLAIN 35 §:N MUUTTAMISESTA (HE 7/2017 VP)

Laki tilusten rauhoittamisesta kotieläinten vahingonteolta (47/1921, *tilusrauhoituslaki*) tuli voimaan vuoden 1922 alussa. Laissa asetetaan kotieläinten pitäjille huolehtimisvelvollisuus: ”Jokainen, joka pitää kotieläimiä, olkoon velvollinen niitä niin varjelemaan, etteivät ne pääse toisen tiluksille”. Laissa säädetään tähän velvoitteeseen liittyvistä aitaamista koskevista velvoitteista sekä tilusrauhoitusyhdistyksistä, joita voitiin perustaa yhteisten laidunalueiden muodostamiseksi ja aitauskustannusten vähentämiseksi. Lisäksi laissa säädetään toisen tiluksille päässeitä kotieläimiä koskevista toimenpiteistä ja vahingonkorvausvastuusta sekä laiduntamisesta yhteismetsässä. Lakia on muutettu kerran lailla 106/1927.

Tilusrauhoituslaki on lähes sata vuotta vanha, ja sen voidaan katsoa olevan kaikilta osin vanhentunut. Lakia ei enää käytännössä sovelleta.

Lakia säädettäessä aitauskustannusten jakamista ja yhteisiä laidunmaita koskeva sääntely oli tarpeen, sillä laitumet sijaitsivat usein lähekkäin ja laidunaitojen rakentaminen vaati runsaasti resursseja. Maatalouden rakenne on kuitenkin muuttunut tavalla, joka on poistanut erityislainsäädännön tarpeen. Aitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta voidaan nykyisin sopia vapaaehtoisuuteen perustuen. Tilusrauhoitusyhdistykset eivät ole toimineet enää vuosikausiin.

Kotieläinten varjelemista koskevalla velvoitteella ei ole merkitystä vallitsevan oikeustilan kannalta. Jokamiehenoikeudet ovat siten rajattuja, etteivät mm. viljelyksessä olevat pellot, pysyvät nurmet tai laitumet kuulu niiden piiriin, eikä laiduntaminen ole mahdollista myöskään toisen metsässä, sillä jokamiehenoikeuksien nojalla ei saa vahingoittaa eläviä tai kuolleita puita tai pensaita. Jokamiehenoikeudet perustuvat maan tapaan ja rikoslain (39/1889) 29 luvun säännöksiin, ja niihin liittyy olennaisesti käytön harmittomuutta koskeva vaatimus, jota ilmentää osaltaan vahingonkorvauslain (412/1974) 2 luvun 1 §:n yleinen vahingonkorvausvastuuta koskeva säännös. Eläinsuojeluasetuksen (396/1996) mukaan eläimen pitopaikka sekä pitopaikan rakenteet ja laitteet on suunniteltava, rakennettava ja huollettava siten, että eläimen karkaamisvaara on mahdollisimman vähäinen.

Karkaamaan päässeiden kotieläinten aiheuttamiin vahinkoihin voidaan soveltaa vahingonkorvauslain yleistä sääntelyä. Laiduntamisesta yhteismetsässä säädetään nykyisin yhteismetsälaissa (109/2003). Irrallaan tavattujen tuotantoeläinten tilapäistä haltuunottoa ja omistajan etsintää koskeva sääntely on muuttunut tarpeettomaksi ottaen huomioon maatalouden nykyinen tuotantotapa ja mm. eläinrekisterien olemassaolo. Irrallaan tavattujen koirien ja kissojen sekä muiden vastaavien pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten tilapäisen hoidon järjestämisestä on eläin-

suojelulain (247/1996) 15 §:n mukaan vastuussa kunta. Siltä osin kuin kyse on toisen maalta tavattavista koirista, tilusrauhoituslain 4 luvun säännökset ovat lisäksi päällekkäisiä metsästyslain (615/1993) 8 luvun säännösten kanssa.

Tilusrauhoituslaki ei koske porojen aiheuttamia vahinkoja poronhoitoalueella ja siihen rajautuvissa kunnissa. Muualla Suomessa tarhattavien porojen aiheuttamien vahinkojen osalta poronhoitolain 35 §:n 3 momentissa kuitenkin viitataan tilusrauhoituslakiin. Momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että tämä viittaus kohdistettaisiin vahingonkorvauslakiin.

Tilusrauhoituslain kumoaminen poistaisi tarpeetonta sääntelyä ja selkeyttäisi oikeustilaa. Esityksellä ei arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia eikä vaikutusta toimijoiden asemaan.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2017.